

دهنمکی، مسعود، ۱۳۴۸ - گردآورنده
کتابشناسی اسارت/گردآورنده مسعود دهنمکی . - قم:
آسمان دانش، ۱۳۸۴.
! ۵۲ ص: مصور. - (فرهنگ نامه اسارت: ج، ۱)

فهرستنویسی براساس اطلاعات فیبا.
۱. جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - اسیران. ۲. جنگ
ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - آزادگان. ۳. جنگ ایران و عراق،
۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - آزادگان - کتابشناسی. الف. عنوان. ب. فروست.
DSR ۱۶۲۸/۵۹ ۹۵۵/۰۸۴۳
ج. ۱
کتابخانه ملی ایران ۴-۷۶۸۳

موزه فرهنگی هنری شهید آوینی

این کتاب با مساعدت و حمایت ستاد کل رسیدگی به امور آزادگان
منتشر شده است.

کتابشناسی اسارت

به کوشش: مسعود ده نمکی
نشر: آسمان دانش
چاپ: بقیع
صحافی: بعثت
امور فنی: موسسه فرهنگی فدک ۶۹۳۶۲۶۰
چاپ اول: پانزدهمین سالگرد بازگشت آزادگان
۲۶ مرداد ۱۳۸۴
شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴-۹۸۶۹-۵-۱

کلیه حقوق برای مولف محفوظ است.

تهران - صندوق پستی ۱۶۷۶۵/۳۶۹۹

masoud_dehnamaki@yahoo.com

موسسه فرهنگی هنری شهید آوینی تلفن ۹-۸۵۷۲۱۳۸

آدرس www.aviny.com

تقدیم به آنان که خمینی کبیر در ایام اسارتشان شب و روز به یادشان بود

تقدیم به آنان که رهبر ذخایر انقلاب نامیدشان

تقدیم به آنان که دشمن در فضل و شرافتشان لب به اعتراف گشود؛ آنان که "گنت دومارانش" (مستول سازمان

جاسوسی فرانسه، متحد عراق در جنگ تحمیلی در سال ۱۹۹۰) در بازدید از اردوگاه اسرای جنگی ایرانی که به

دعوت صدام انجام پذیرفت می نویسند: اردوگاههای جنگی افرادی را دیدم که قاطعانه برای فدا کردن جان خود

در راه اعتقادشان آمادگی داشتند. آن منظره برایم مثادی جنگ جهانی چهارم بود که ما فقط درک نامشخصی از آن

روی صفحه رادار داریم. ذهنیت مذهبی این افراد برای سوق دادن آنان به سوی انجام کارهایی که به طرز غیر قابل

یاوری سخت بودند به کار می رفت.

تقدیم به آنان که در بند نژادپرستان سر تعظیم فرود نیاوردند و فریاد "مرگ بر صدام ضد اسلام" آنها در گوش جهان

کفر طنین انداز شد.

تقدیم به سیدمظلوم آزادگان، عارف سالک، خدمتگزاری پاک، سیدعلی اکبر ابوترابی که قدرش مجهول ماند.

انقلاب اسلامی در گذر زمان و بر بلنای تاریخ، چون اختر تابناکی می درخشد و چراغ هدایتی برای نسل حاضر و نور امیدی برای آیندگان است. با وقوع انقلاب اسلامی تغییرات و تحولاتی شگرف در اندیشه ها، اعتقادات، گرایش ها، مفاهیم، واژه ها، رفتارها، روابط انسان ها و حتی ارتباط بین دولت ها پدید آمد و انفجاری بود که پایه های کاخ استعمارگران را به لرزه در آورد و منافع خفاشان شب پرست را در معرض خطر قرار داد و بیم و هراس را در کالبدشان افکند؛ از این رو بر آن شدند تا نور انقلاب اسلامی را با نفس های آلوده خویش خاموش کنند. لذا با محاصره اقتصادی و سیاسی و برپا ساختن اغتشاشات داخلی این هدف را دنبال کردند ولی در عمل راه به جایی نبردند، پس دامن خدعه برگرفتند و اندیشه پلید خویش را در رژیم بعث عراق و شخص صدام مجسم دیدند و با تطمیع عسراق، شعله جنگی نابرابر را در منطقه برافروختند تا این نور الهی را در ایران خاموش سازند اما این بار نیز به هدف شوم خویش دست نیافتند. رژیم عراق با تجاوز نظامی گسترده ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ علیه اراضی جمهوری اسلامی ایران مناطقی در مرزهای غربی، جنوب غربی و شمالغربی ایران را در منطقه ای به طول بیش از یک هزار و سیصد کیلومتر تصاحب کرد

و به تسخیر بیش از ۱۴۰۰۰ کیلومتر مربع از اراضی پنج استان خوزستان، ایلام، کردستان، باختران، آذربایجان غربی و تصرف صدها روستا و بخش توسط ۱۲ لشکر تاندندان مسلح پرداخت و همچنین بمباران هوایی مناطق مسکونی مراکز استان و شهرهای بزرگ ایران از جمله اهواز، باختران، ارومیه، تبریز، همدان، بوشهر، سندج و ... آغازگر جنگ تحمیلی علیه جمهوری اسلامی ایران بود.

دشمن در ابتدای یورش نظامی خود و به رغم اصول پذیرفته شده کنوانسیونهای ژنو به ایذا و اذیت اهالی غیرنظامی این مناطق پرداخت و سربازان عراقی بر خلاف مقررات قرارداد چهارم ژنو هزاران تن از اهالی این مناطق از جمله پیرمردان، زنان و کودکان را با زور به داخل خاک عراق بردند.

رزمندگان سلحشور نظامی و غیرنظامی در چنین شرایطی به چنگال دشمن گرفتار شدند. آنان (آزادگان)، این زاهدان شب و شیران روز، در طول سالیان دفاع مقدس صحنه های بی بدیلی را بر صفحات تاریخ ترسیم کردند که موجب شگفتی است. اسارت آزادگان وفادار و مقاوم میهنان بخشی از تاریخ انقلاب اسلامی است بی تردید نسل های آینده کشورمان به یادآوری آن همه ایثارگری و حماسه آفرینی و مطالعه آن نیاز خواهند داشت. بررسی مسئله اسارت در جنگ تحمیلی بیانگر این حقیقت است که اسارت در این ابعاد چهره ای نو و ناشناخته برای ملت جهان و حتی برای ملت شریف ایران دارد و بر تمام محققان و پژوهشگران متعهد دفاع مقدس است که به بررسی و تحقیق همه جانبه در پیرامون آن بپردازند. نخستین گام در اجرای چنین هدفی، تهیه کتابشناسی جامع و کامل دفاع مقدس و "آزادگان" بود که به محققین فرصت و امکان آشنایی با منابع تحقیق را می داد. گرچه در مورد دفاع مقدس کتابشناسی هایی تحت عنوان کتابشناسی هنر و ادبیات جنگ با موضوع آثار هنری در سال ۱۳۶۱، فهرست مقالات جنگ تحمیلی در مطبوعات جمهوری اسلامی با سرپرستی مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، جنگ ایران و عراق توسط آنتونی گاردنر در سال ۱۹۸۸ میلادی در انگلستان و کتابشناسی جنگ تحمیلی توسط ستاد تبلیغات جنگ تحمیلی شورای عالی دفاع جمهوری اسلامی صورت پذیرفته است لیکن در مورد آزادگان و اسارت تاکنون هیچگونه کاری در این زمینه صورت نپذیرفته است. به هر حال مجموعه های کتابشناسی، اگر چه به تنهایی عملکردی ندارند لیکن می توانند با توجه به هدف آن که راهنمایی و ارشاد پژوهشگران در زمینه موضوعات گوناگون می باشد از آنان استفاده کرد و در واقع کتابشناسی به خوانندگان (محققان) می گوید که در اسرع وقت چگونه می توان کتاب مورد نیاز خود را شناسایی و تهیه نمود و به تعبیر دیگر برای مطالعه و پژوهش باید از چه مسیری عبور نماید و کدام منابع را می یابست مورد بازبینی و تجزیه و تحلیل قرار داد.

ضرورت یاری پژوهشگران و نبود هیچگونه منابع و مأخذ جمع بندی شده در مورد کتابشناسی اسارت انگیزه مناسب و کافی برای تهیه چنین کتابی بوده است و طبیعی است تهیه و دسترسی منابع مختلف جزو دلایل منطقی و طبیعی این کار به شمار می رفت با این دیدگاه و به منظور:

۱- شناساندن کتابهای تهیه شده در مورد آزادگان بصورت یکجا و در یک مجموعه

۲- آگاه شدن از محتویات کتاب از جنبه های مختلف (اطلاعات شناسنامه ای، محتوایی و ...)

۳- آشنایی با شیوه نگارش نویسنده و نیز منابع و مأخذ مورد بهره برداری در کتاب

کتابشناسی فوق تهیه گردیده است که امید است مورد توجه و عنایت خوانندگان محترم قرار گیرد. لذا لازم است قبل از استفاده از آن به نکات ذیل توجه گردد:

- ۱- عدم رعایت اصول کتابشناسی در چاپ و نشر کتاب در ایران، متأسفانه مشکلات عمده ای را بر سر راه تهیه کتابشناسی فراهم کرده است گرچه اینسک با اقدام پسندیده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سالیان گذشته (بالغ بر ۵ سال) کلیه ناشرین موظف به ثبت اطلاعات شناسنامه ای کتاب های مورد انتشار براساس اطلاعات فیا (فهرست نویسی پیش از انتشار) گردیده اند لیکن در سنوات قبل از آن ناشرین هیچ وظیفه ای در این رابطه نداشته و بدین سبب اطلاعات منسجمی در این رابطه موجود نبوده که سعی گردیده با جمع آوری کتاب های موردنظر در قالب یک مجموعه این مشکل به نحو مطلوب رفع گردد تا مخاطبان بتوانند با فراغ مال نسبت به بهره برداری مطلوب از منابع در اسرع وقت اقدام نمایند.
 - ۲- استانداردهای یونسکو کلیه مدارکی را که پیش از ۴۸ صفحه داشته باشند کتاب می نامد و ما اگر می خواستیم این استاندارد را رعایت نماییم تعدادی از کتابهای منتشر شده پیرامون آزادگان از این مجموعه خارج می شد و این به هدف و انگیزه ما در انتشار کتابشناسی آزادگان لطمه جدی وارد می ساخت از این رو سعی گردید تا صرفنظر از تعداد صفحات، کتابشناسی مذکور را تهیه تا مورد استفاده قرار گیرد.
 - ۳- سعی شده درباره هر کتاب، شمایی کلی از اطلاعات شناسنامه ای و علاوه بر آن در یک طرح ابتکاری، نوع منابع و مأخذ مورد استفاده در تهیه آن و روش استفاده از منابع توسط نویسنده یا نویسندگان و اطلاعات محتوایی آن که شامل فهرست مندرجات کتاب، خلاصه ای از محتوا، زمان در برگیرنده کتاب و نیز توضیحاتی که ضروری به نظر می رسد آورده شود و به خواننده عرضه گردد که کمتر در سایر منابع این موضوع با این سطح وسیع اطلاعات دیده شده است به تعبیر دیگر در صورت عدم دسترسی به کتاب های مذکور بدلیل پراکندگی و عدم دسترسی و... خواننده می تواند با اندکی تأمل اطلاعات بسیار خوب و فراگیری را در یک مجموعه تحت عنوان کتابشناسی آزادگان دریافت نماید.
 - ۴- سعی گردیده حتی المقدور از داوری و نقد محتوای کتاب ها دوری کرده و بر این باور بوده ایم که به رسم امانت داری و صرفاً در مقام توصیف هر کتاب برآئیم.
 - ۵- برای تسهیل در بهره برداری از کتاب و کارایی هرچه بیشتر آن سعی گردیده کتاب ها براساس حروف الفبا تهیه گردد علاوه بر اینکه در انتهای کتاب و براساس عنوان کتاب فهرست منابع و مأخذ مورد استفاده شده نیز تهیه و آورده شده است که ترتیب آن برابر با استانداردهای موجود براساس شرح ذیل می باشد:
نام کتاب / نویسنده، مترجم، عکاس، نقاش، محل نشر، ناشر، سال نشر، تعداد جلد یا صفحات.
 - ۶- از نظر محدوده زمانی اثر نیز سعی گردیده که کلیه منابع و مأخذ پیرامون موضوع از آغاز جنگ تحمیلی تا زمان تهیه آن (۲۶ مرداد ۱۳۸۴ سالگرد ورود آزادگان به میهن اسلامی) در این مجموعه گردآوری و تدوین گردد.
 - ۷- در برخی موارد از علامت اختصاری نظیر "بی تا"، "بی نا"، "بی جا" در داخل ۲ قلاب استفاده گردیده که به ترتیب به مفهوم بدون تاریخ نشر، بدون نام نویسنده یا ناشر و بدون محل نشر است.
- لازم بذکر است اطلاعات مربوط به محل نشر بصورت استانی و ترجیحاً شهر مورد انتشار قید شده که این امر به منظور سهولت دستیابی به کتابهایی که در شهرهای گوناگون منتشر گردیده است می باشد.
- به هر حال اعتراف می کنیم این کتابشناسی از لحاظ تحقیق آن گونه که باید باشد نیست ولی امیدواریم خوانندگان محترم آن را به دیده اغماض به کاستی های آن بنگرند.

کتابشناسی اسارت

از ناشرین و مولفینی که آثاری در زمینه اسارت و آزادگان دارند و در این کتاب گنجانده نشده است، دعا داریم جهت تکمیل نمودن بانک اطلاعاتی و استفاده در چاپ دوم این مجلد یک نسخه از کتاب خود را به آدرس تهران صندوق پستی ۱۶۷۶۵/۳۶۹۹ ارسال نمایند.

به هر حال در مسیری که به یاری خداوند تسارک و تعالی طی شد افتخار این را پیدا کردیم که از وجود ارزشمند انسان‌های عالم‌فردی بهره‌مند شویم که به یقین حمایت و مساعدت و همکاری و همراهی آنان سهم بسزایی در امکان نشر این مجموعه را داشت و هر چند آنها نیازی به سهام اینجانبان ندارند لیکن به مصداق من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق بر خود واجب می‌دانیم که از زحماتشان قدردانی نمائیم از آزادگان سرافراز میهن اسلامی، ستاد کل رسیدگی به امور آزادگان، مدیریت و پرسنل کتابخانه مرکز اسناد بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس، کتابخانه جنگ دفتر ادبیات و هنر مقاومت حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، کتابخانه مرکز تحقیق و پژوهش بنیاد شهید و کلیه کسانی که در این مجموعه به نحوی ما را یاری دادند تشکر و قدردانی می‌گردد.

در پایان لازم است از زحمات آقای علی اصغر امانی زاده و دیگر عزیزانی که در جمع‌آوری کتب این مجموعه از هیچ کوششی دریغ نمودند و در تمامی مراحل تحقیق ما را یاری دادند کمال سپاس و امتنان را داشته باشیم.

مسعود دهنمکی

مقدمه

۱